

1.09 Objavljen strokovni prispevek na konferenci
1.09 Published Professional Conference Contribution

Aleksander LAVRENČIČ*

POTUJMO V NAŠ SVET - DOSTOP DO ARHIVSKEGA GRADIVA NA PAMETNIH TELEFONIH ZA OTROKE

Izvleček:

Kako mladim približati avdiovizualno kulturno dediščino? Idejo za razmislek je v intervjuju podal nekdanji direktor Slovenskega filmskega centra Jožko Rutar. V poročilu avtor ugotavlja, kako mladim ponuditi na pametne telefone tudi televizijsko dediščino. Do odgovorov poskuša priti z metodo postavljanja vprašanj o ključnih problemih.

Ključne besede:

avdiovizualni arhivi, televizija, pametni telefoni, lutke, otroci

Abstract:

Let's Travel to our World – Access to Archives on Smart Phones for Children

How to engage young people with the audio-visual cultural heritage? The idea for this reflection was initiated by the former director of the Slovenian Film Centre, Jožko Rutar. This paper presents some reflections and notes how to offer access to the television cultural heritage on smart phones, specifically for young people. The author of the report tries to get answers by the method of asking questions on key issues.

Keywords:

audio-visual archives, television, smart phones, puppets, children

1 UVOD

Včasih se nam zdi, da se nekatere stvari v življenju poravnajo v naključjih. Mogoče pa tudi ne. Ali je bilo naključje, da je izšel razpis za teme za posvetovanje v Radencih skoraj istočasno z intervjujem z Jožkom Rutarjem, nekdanjim direktorjem Slovenskega filmskega centra, v Sobotni prilogi Dela. Jožko Rutar je v intervjuju predlagal, da bi učenci osnovnih šol in dijaki srednjih šol na pametnih telefonih prejeli aplikacije s slovenskimi filmi. Kakovostne aplikacije naj bi jih usmerile stran od kiča, ki prihaja iz tujih dežel. Tako sem začel razmišljati, katere vsebine iz Arhiva TV Slovenija bi najmlajšim lahko ponudil na pametne telefone. Pregled oddaj, ki so nastajale do leta 1989, je pokazal, da bo rešitev veliko bolj zapletena, kot sem si jo najprej predstavljal. Starejše oddaje takoj odpirajo dodatne možnosti. Pravzaprav predstavljajo most med generacijami.

* Aleksander Lavrenčič, arhivski svetovalec, dokumentalist raziskovalec, RTV Slovenija, Kolodvorska 2, 1550 Ljubljana, Slovenija, kontakt: aleksander.lavrencic@rtvslo.si.

Veliko več pozornosti sem pri prvem pregledu posvetil mladinskim in otroškim oddajam, nato pa bi moral pregledati še veliko oddaj Dramskega, Kulturnega, Dokumentarnega in Izobraževalnega uredništva ter napraviti selekcijo. Pri pregledu oddaj Otroškega in mladinskega uredništva so me že sami naslovi nekaterih serij nedvomno prepričali o tem, da bo dela veliko: Ankine risbe, Avstralske pravljice, Brez parol, Ciciban, dober dan, Čarovnik Ujtata, Deček z zelenimi prsti, Drejček in trije Marsovčki, Erazem in potepuh, Ex Libris, Kljukčeve dogodivščine, Križem kražem, Kurir Gregec, Letniki 1960–1970, Medved Bojan, razne mladinske igre, Mladinski TV klub, Mladi za mlade, Mladost na stopnicah, Moj prijatelj Piki Jakob, Naši sončni dnevi, Nina in Ivo, Peli so jih mati moja, Periskop, Pionirski TV studio, Pisani svet, Pogledi, Potujmo v naš svet, Potujte z nami, Preproste besede, Prgišče priljubljenih pravljic, razne oddaje, Sinji galeb, Slovenske ljudske pravljice, Smer deveti otok, Srečni metulj, Štirideset zelenih slonov, Tako so živeli, Tik-tak, Tisoč idej za naravoslovce, TV v šoli, Udarne brigada, Utonilo je sonce, Veseli tobogan, Vijavaja ringaraja, Vrtec na obisku, Vsi vemo vse, Z besedo in sliko, Zgodbe o Poluhcu, Zlepljene basni in Zverinice iz Rezije, ki se zaključijo v Živ-žavu.¹ Brez pomembnih dogodkov iz novejšje zgodovine seveda ne gre, toda imeli smo srečo, da so pomembnejši dogodki iz politike, zgodovine, kulture, gospodarstva in vsakdanjega življenja že dosegljivi na telefonih s pomočjo projekta EUscreenXL.

2 SEZNAM ZA PREDNOSTNO DIGITALIZACIJO

Delo je tik pred koncem prekinilo naročilo vodstva TV Slovenija za selekcioniranje avdiovizualnega gradiva za prednostno digitalizacijo. V arhivu smo izdelali seznam dokumentov za prednostno digitalizacijo, ki obsega 2047 oddaj RTV Ljubljana in RTV Slovenija.² Seznam predstavlja veliko in obsežno delo, ki je še v obdelavi, zato bomo poskušali predstaviti le del tega dela, ki obsega pomemben del dediščine RTV Slovenija; to pa so lutkovne predstave. S pomočjo lutkarjevega vozička in meha za smeh bomo poskušali razložiti nekaj zanimivosti. Drži, da bo naše poročilo brez žirafe in brez tigra, toda srečali se bomo s Poluhcem in drugimi junaki, prav za konec pa bomo prihranili tudi nekaj zverinic, ki pa, brez strahu, niso nevarne. V današnjem poročilu se bomo torej bolj kot drugim oddajam iz tega seznama posvetili lutkam. Zakaj? Poskusili bomo ugotoviti, ali se lahko tudi pri tako resni in naporni stvari zabavamo. In če se lahko zabavamo starejši, zakaj se ne bi zabavali tudi otroci. Preden pa se v celoti posvetimo lutkam, se vrnimo nekaj mesecev nazaj, v jesen leta 2016.

¹ Iz oddaj *Potujmo v naš svet* Katarine Lavš in režiserja Jožeta Klobovsa (TV arhiv KF 7823, *Oj, lepo je res na deželi*, 10. 9. 1971, KF 7832, *Naše gledališče*, 17. 9. 1971, KF 7839, *Posneli smo za vas*, 24. 9. 1971 in KF 7853, *Bili smo v vesolju*, 3. 10. 1971) smo povzeli tudi del našega naslova, s katerim vas vabimo na potovanje v druge svetove.

² V to število niso všteti posnetki iz vojne za Slovenijo in posnetki dnevnoinformativnih oddaj (do sprejema Slovenije v OZN), ki smo jih vodili po ločeni evidenci: 708 beta kaset z dnevnoinformativnimi oddajami, vključno z izrednimi poročili v času vojne za Slovenijo in starejšimi posnetki iz zbirke dnevnoinformativnih oddaj (med njimi posnetki obravnave *Nove revije*, stavke v *Litostroju*, procesa *JBTZ* itd.).

3 FILMSKE VSEBINE ZA MLADE

V Sobotni prilogi Dela je 24. 9. 2016 izšel intervju Vesne Milek z nekdanjim direktorjem Slovenskega filmskega centra Jožkom Rutarjem z zelo zgovornim naslovom »Mularija bi morala imeti možnost, da na svoj telefon dobi celotno slovensko klasiko« (Milek, Mularija, str. 24.). V njem Jožko Rutar opiše bralcem, katere so ključne teme, zapisane v evropskih razvojnih dokumentih, za pridobivanje in izobraževanje občinstva. Vsekakor sodi med najpomembnejše ukrepe razvoj otroškega in mladinskega filma. Tudi v Sloveniji poznamo nekaj primerov dobre prakse, kako privabiti najmlajše v kinodvorane, toda Jožko Rutar je razmišljal tu že o nekaj korakih več. Mladim moramo ponuditi filmske vsebine na način, kot so jih navajeni sprejemati, torej bi morale mlajše generacije dobiti možnost, da bi na svoje telefone prejele celotno slovensko filmsko klasiko. Žal v Sloveniji zaostajamo z digitalizacijo in restavracijo filmov, država ne upa zbrati milijon evrov, da bi digitalizirala celotno avdiovizualno dediščino.³ Rutarju lahko na tem mestu samo pritrdimo in hkrati poskusimo izprašati sami sebe. Zakaj pa ne bi česa podobnega napravila tudi Televizija Slovenija, najprej z otroškimi in mladinskimi oddajami, nato bi nadaljevala z izobraževalnimi, dokumentarnimi in tako naprej. Tu pade televizija v nekakšen hamletovski kleč in zdi se, kot bi bilo Radiotelevizije sram svojih najboljših dosežkov.

3.1 Od telefona do pametnega telefona

Za naše poročilo je zelo pomembno, da na tem mestu avtorju poročila privoščimo kratek wikipedijski izlet med napravami, ki so povezane s samim poročilom. Razvoju bomo skušali slediti kar se da kronološko, kjer pa to ne bo mogoče, bomo napravili kratek časovni preskok in se kasneje vrnili v pripoved. Spoznajmo torej naprave, ki so nam omogočile, da lahko nosimo povezave do arhivskega gradiva in s tem tudi samo gradivo s seboj v žepu. *Omnia mea mecum porto*, bi rekli stari Latinci.

Telefon je telekomunikacijska naprava za sprejem in oddajo zvoka, običajno govora, na veliko razdaljo. Prvi patent za telefonijo je vložil Alexander Graham Bell 14. 2. 1876, le dve uri za njim pa še Elisha Gray.⁴ Za naše poročilo je pomembno, da smo do devetdesetih let 20. stoletja uporabljali v glavnem fiksno telefonijo, vezano na razvejana žična omrežja, šele nato se je začela širiti tudi mobilna telefonija (<https://sl.wikipedia.org/wiki/Telefon>).

Prenosni telefon je elektronska telekomunikacijska naprava z osnovnimi zmožnostmi, enakimi običajnemu stacionarnemu telefonu, poleg tega pa je popolnoma prenosna in ne potrebuje žične povezave s telefonskim omrežjem. Večina sodobnih

³ Na vprašanje, katere filme bi morali še digitalizirati (Milek, Mularija, str. 24), je Jožko Rutar po uspešno končanem projektu digitalizacije Doline miru odgovoril, da je takšnih filmov najmanj dvesto: »Celoten opus Štiglica, Klopčiča, Hladnika, Čapa ... Digitalizirati moramo vse filme, ki so bili posneti na filmski trak, kar je skoraj vsa slovenska filmska produkcija do leta 2010, 2011. To je naša kulturna dediščina. Če država ne zbere milijon evrov, da zdigitalizira celotno avdiovizualno dediščino, potem ta država res ne ceni svoje preteklosti. To je žalostno.«

⁴ Že v 19. stoletju so telefonirali tudi na Slovenskem. Prvi telefonski pogovor v Ljubljani je potekal 16. oktobra 1897, dva meseca kasneje pa prvi v Mariboru.

prenosnih telefonov se v omrežje povezuje z oddajanjem in sprejemanjem radijskih valov. Poleg zvočnega pogovora, osnovne funkcije telefona, prenosni telefoni podpirajo tudi številne dodatne storitve (video klic, SMS za pošiljanje kratkih besedilnih sporočil, paketni prenos podatkov za dostop do medmrežja in MMS za sprejemanje in pošiljanje fotografij in videa (https://sl.wikipedia.org/wiki/Prenosni_telefon, pridobljeno 19. 11. 2016).

Televizija je tehnologija prenosa negibnih ali gibajočih se slik in zvoka na daljavo, tudi sopomenka za televizijski sprejemnik, napravo, ki oddaja televizijsko sliko, in ustanovo, ki se ukvarja s takšno dejavnostjo (krajše ime za televizijsko postajo). Tudi korenine tega izuma segajo še v 19. stoletje. Prva generacija televizorjev ni bila čisto elektronska, saj je imel ekran vgrajen motor in sistem vrtečih se plošč s spiralno razmeščenimi luknjicami, s katerimi so dobili sliko predmeta na zaslonu. Sistem je leta 1883 izumil Paul Nipkow. S tem je dal zamisel za dejansko prenašanje slike. To zamisel je leta 1926 udejanil Škot John Logie Bard, ki je z uporabo Nipkowihih plošč izvedel prvi prikaz televizije na svetu. Kasneje so Nipkove plošče opustili in namesto njih uporabili katodno cev, ki se je z napredkom tehnologije krajšala (<https://sl.wikipedia.org/wiki/Televizija>).⁵ Krajšanje katodne cevi in druge spremembe bomo nekoliko pospešili, za naše poročilo je pomembno, da so spremembe naposled privedle do tega, da danes vlogo televizije prevzemajo internet, kabelska televizija in druge tehnologije. Televizija je prehajala v digitalno obliko s pomočjo televizijske kartice in digitalizirane televizije, vloga televizije kot medija se spreminja, nove tehnologije in njihovo prelivanje so omogočile interaktivno vlogo televizije. Govorimo lahko o obstoju pametnih televizij (<https://sl.wikipedia.org/wiki/Televizija>).

Prenosnik (prenosni računalnik, notesnik) je manjši in lažji prenosljiv osebni računalnik. Nekoč so bili prenosniki precej manj zmogljivi od namiznih računalnikov, vendar se je njihova zmogljivost hitro povečala (<https://sl.wikipedia.org/wiki/Prenosnik>).

Dlančnik je mali računalnik (ime nam pove, da ga lahko držimo v dlani). S tem malim računalnikom lahko počnemo večino stvari kot z velikim računalnikom. Pogosto so dlančniki integrirani z mobilnim telefonom in drugimi vmesniki. Mnogi imajo zaslon občutljiv na dotik. To pomeni, da lahko tipkamo in rišemo s prstom ali s priloženo palčko po zaslonu (<https://sl.wikipedia.org/wiki/Dlančnik>). Zelo pomembna lastnost, h kateri se bomo še vrnili.

Tablični računalnik je majhen prenosni računalnik z zaslonom na dotik ali grafično tablico kot glavno vhodno napravo namesto miške in tipkovnice. Od podobnih dlančnikov se tablični računalniki ločijo po tem, da so po preostalih specifikacijah navadni osebni računalniki, na katere je možno namestiti vso programsko opremo, združljivo s standardom IBM PC (https://sl.wikipedia.org/wiki/Tablični_računalnik). Ipad

⁵ Seveda moramo omeniti tudi barona Antona Codellija in njegov izum naprave za prenos slike na daljavo kot predhodnico televizije. Codellijev televizijski sistem je temeljil na mehansko-optičnih načelih. Za naše poročilo so pomembni tudi radijski aparati miniaturnih žepnih dimenzij, ki sta jih izdelala skupaj s profesorjem fizike Albinom Belarjem.

oziroma iPad je tablični računalnik podjetja Apple Inc., ki deluje na podlagi operacijskega sistema iOS. Na tržišču se je pojavil marca 2010 (<https://sl.wikipedia.org/wiki/iPad>).

Naša tolminska bližnjica nas je končno pripeljala do popularnih pametnih telefonov. Pametni telefon (angleško smartphone) je mobilni telefon, ki ponuja naprednejše računalniške sposobnosti in povezljivost kot sodobni osnovno-funkcijski telefoni. Dopuščajo uporabniku, da sam naloži in zaganja zahtevnejše aplikacije, poganjajo platforme, ki so narejene v prid aplikacijskih razvijalcev. Torej v enem stavku: na pametne telefone lahko gledamo kot na osebne žepne računalnike z dodanimi funkcijami mobilnega telefona, saj so ti telefoni v bistvu navadni računalniki, le veliko manjši (https://sl.wikipedia.org/wiki/Pametni_telefon). Nekateri sodobni telefoni (t. i. pametni telefoni) so zmožni opravljati naloge, za katere so bile do nedavnega potrebne posebne naprave. Z njimi lahko predvajamo glasbene posnetke, poslušamo radio, fotografiramo, uporabljamo aplikacije, se orientiramo v prostoru. Seveda si s pomočjo pametnih telefonov ogledujemo tudi televizijske posnetke. Miniaturizacija računalniških naprav je privedla do večje popularnosti prenosnih računalnikov, mobilni telefoni pa so napredovali v pametne telefone (<https://sl.wikipedia.org/wiki/Računalnik>).

4 LUTKE

Preden smo preskočili na razlago vzgojnega sporočila in utemeljitev, katere vsebine iz oddaj za otroke in mlade bi postavili na pametne telefone, nam je pri prebujanju vzgojnega sporočila pomagal Uroš Trefalt. Trefalt nas v knjigi *Osnove lutkovne režije* (Trefalt, 1993) najprej nauči, kakšne so posebnosti odrskega prostora v lutkovnem gledališču, nato pa nam obudi spomin na različne vrste lutk, med prebiranjem njegove knjige spoznamo tudi nekatere nove vrste, še več pa nam pove o značilnosti in uporabi posameznih lutkovnih tehnik: marionet, ročnih lutk, javajk, naglavnih ali čeladnih lutk, marionet, vodenih od spodaj navzgor, ploskih lutk, mimičnih lutk, predmetov lutk, senčnih lutk, črnega lutkovnega gledališča, lutk igrač, istočasne uporabe različnih lutkovnih tehnik, različnih velikosti lutk, lutk dvojnikov in lutk statistov. S pomočjo Trefaltove razlage spoznamo, da so lutke oživiljene igrače (Trefalt, str. 64), ki so obstajale na svetu veliko časa pred televizijo in računalniki. Zanimivo je, da so bile v času nastajanja tradicionalnega lutkovnega gledališča lutke namenjene predvsem odraslim.⁶ Lutke so oživiljale oziroma dramatizirale basni in basni so se preoblikovale v didaktične zgodbe, namenjene otrokom. Kot pravi Trefalt (Trefalt, str. 86) so se v lutkovnem gledališču razvili karakterni stereotipi (zvita lisica, požrešni medved, hudobni volk, pameten zajec), razvoju pa je sledil še korak naprej (tudi zajec je lahko postal pogumen in tudi lisica lahko nerodna). Čeprav lahko lutke obravnavamo le kot tehnična pomagala za dobro izvedbo lutkovne uprizoritve, govorimo o lutkovnem gledališču kot umetnosti, ki temelji na mojstrovini animacije in posebnosti gledališčne interpretacije. Lutkovna predstava pa se ne začne in konča samo z dvigom in spustom zastorja. Uroš Trefalt nas prepriča, da je v vsaki predstavi nekaj več. Občinstvo s svojo prisotnostjo dopolnjuje umetniško delo – gledališko predstavo in ji daje s tem novo dimenzijo, ki ni izmerljiva in določljiva. Zato lahko strnemo, da vsaka lutkovna in gledališka predstava postaneta

⁶ *Nekatere lutke so bile zaradi svojega družbenokritičnega sporočila celo prepovedane.*

dokončno umetniško delo šele, ko jo dopolni občinstvo s svojo reakcijo, kritiko, smehom, z zadržanim dihom ali burnim ploskanjem (Trefalt, str. 156).

5 TELEVIZIJSKE VSEBINE ZA MLADE

Zakaj bi postavili vsebine za mlade na pametne telefone? Odgovor je zelo preprost. Mladi so stoodstotno »online« in na ta način jim lahko približamo našo kulturno dediščino. Drugo vprašanje je, kako naj to pripravimo. Tudi drugi odgovor je zelo preprost. Postavimo na medmrežje in priredimo dostop za iskanje gradiva na pametnih telefonih. Pri tem lahko uspešno uporabimo izkušnje iz dela na portalu EUscreen, kjer smo uporabnikom omogočili dostop do več tisoč videoposnetkov.

Selekcije videoposnetkov ne moremo opraviti po spominu, saj nas spomin večkrat zavede v subjektivnost, zato smo selekcijo opravili s pomočjo popisa v Arhivu TV Slovenija. Največji problem pri odločanju za postavitev vsebin na medmrežje ne predstavlja sporočilna vrednost posnetkov, ampak časovna distanca. Napredek tehnike oziroma razvoj tehničnih sredstev je spremenil pogled na posamezna avdiovizualna dela, kar je še posebej očitno pri mlajših generacijah, ki so navajene na posebne učinke pri snemanju oddaj.

Najtežje vprašanje, ki se pojavlja pri vseh podobnih projektih, je problem reševanja avtorske in sorodnih pravic. V arhivu smo pri selekciji vključili tudi ta problem, sicer pa je za to pristojna pravna služba. Edina stimulacija, ki jo lahko iz arhiva ponudimo avtorjem, je njihova prioriteta, ne moremo pa jim ponuditi plačila, za to je pristojen Javni zavod RTV Slovenija. Pri tem nas lahko vodi pravilo, da je lepo biti pohvaljen, ali kot je že pred stoletji napisal neznani avtor večnega Lazarčka s Tormesa (Lazarček, str. 10), ko je vprašal svoje bralce: »*Ali menite, da vojščak, ki se prvi povzpne na lestev, bolj črti življenje? Kje neki, želja po pohvali ga peha v nevarnost.*« V umetnosti in književnosti je ista pesem. Glede tega pravi Cicero: »*Čast redi umetnosti.*«⁷ In naš cilj je prav ta: sprožiti zdravo tekmovalnost, kdo bo prvi. In čeprav so stari Rimljani rekli »*Pozno prihajajočim kosti*« (*tarde vienentibus ossa*), bomo lepo sprejeli vse zamudnike. Vprašamo se namreč lahko: »*Kdo izmed vas, ki bi imel 100 videoposnetkov in bi pridobil pravice za predvajanje 99 posnetkov, se ne bi potrudil še za stoti posnetek?*«

Kaj s tem pridobimo? Veliko na področju vzgoje mladih, med drugim tudi estetsko vzgojo. Kot pri dostopu do slovenskih filmskih vsebin se mladi naučijo ločiti zrnje od plev. Tu je sicer kleč, kot bi rekel Hamlet. To, kako bi nam sponzorji in oblastniki to dovolili, saj je več kot očitno, da prej omenjeni raje vladajo neukim. Toda tu ima Javni zavod RTV Slovenija nekakšno začetno prednost, saj imamo zakonsko določeno RTV naročnino in tudi v zakonu zapisane obveznosti. To je pa je tisto ključno, kar loči Kalinovega pastirčka od viteza.⁸ Pozorni moramo biti predvsem na prekomerno razširjanje vsebin razvedrilnega značaja in spodbujajmo domovinsko vzgojo s spoštovanjem lastne

⁷ Tudi *Tusculanes*: »*Honor alit artes*«.

⁸ *Kip akademskega kiparja Zdenka Kalina Pastriček ali Deček s piščaljo je zaščitni znak RTV Slovenija, »vitez« pa je italijanski politik in poslovnež Silvio Berlusconi.*

produkcije in dodajanjem prispevkov o ključnih trenutkih slovenske novejšje zgodovine na portal EUscreen (www.euscreen.eu).

Mogoče bo nekatere zmotilo ponujanje televizijskih vsebin, saj gledanje televizije pogosto nekateri ljudje ostro obsojajo, ker uničuje medsebojno komunikacijo, toda Gerlinde Ortner (Ortner, str. 104) nas v knjigi za starše prepriča, da kritično izbran televizijski program in pogovore po oddajah lahko ovrednotimo kot krepitve komunikacije. Doseči moramo samo pravo mero in cilje pri gledanju televizije ter pravočasno začeti z izborom televizijskih oddaj.

6 ZAKLJUČEK

Jožko Rutar je opozoril (Milek, Mularija, str. 24), da Evropa vse bolj podpira kulturno raznolikost, mi pa vsako leto krčimo sredstva za kulturo. V intervjuju je omenil tudi izjavo gledališkega režiserja Paola Magellija, da bi se morali proračuni vsako leto povečevati, ker pametne države vedo, da so to investicije v prihodnost države, ne pa strošek. Paolo Magelli je v intervjuju z Vesno Milek (Milek, Ljubezen, str. 20) izpostavil kulturo, izobraževanje in zdravstvo kot tri ključne segmente družbe, v katere je treba nenehno vlagati, njihovi proračuni se morajo vedno povečevati, ne pa krčiti. Normalen narod to razume, ker ve, da se s takšno politiko investira v prihodnost države. Ko vlada začne sekati proračune pri teh segmentih, vemo, da se bliža konec. Opozoril je tudi na to, da bi morali iskati navdih in rešitve pri modelih, ki delujejo.⁹

To, kar predlagamo, je torej dolžnost, ki jo ima država do svojih državljanov, seznanjanje z lastno produkcijo iz preteklosti, njeno vrednotenje in prenašanje le-te na prihodnje rodove. Ob tem pa moramo razmisliti tudi o tem, ali lahko tehnična pomagala nadomestijo osebne odnose. Razmislimo, ali pravljica na mobitelu lahko nadomesti starše. Nikakor ne. Lahko pa pomaga tako otrokom kot staršem pri branju pravljič za lahko noč. Spomnimo se samo odlične interpretacije pravljič Jureta Součka, gotovo vam je v spominu ostal vsaj njegov Miškolin.

Naj končam s preprosto željo: naj bo to poročilo povod staršem, da spregovorijo z otrokom o njegovih najljubših oddajah. Gerlinde Ortner je v knjigi za starše Nove pravljičice, ki so otrokom v pomoč, staršem svetovala, naj se pozanimajo, zakaj imajo otroci ravno te oddaje najraje in kaj jim je v njih tako všeč (Ortner, str. 105). Podatki, ki jih bodo starši pri tem dobili, jim bodo pokazali, kako usmerjati in motivirati otroke, da bodo postali kritičnejši pri izboru programa. Avtor poročila se je spustil v njemu popolnoma neznani svet pametnih telefonov, s pomočjo podatkov o arhivskem gradivu pa se je ponovno spustil v že nekoliko pozabljeni pravljlični svet. Upam, da se z menoj strinjate, da je bilo to potovanje koristno in da drži, da nas marsikaj uče, ljubke te zverinice.

⁹ »Zakaj se ne navdihujemo pri Nemcih, recimo, pri modelih, ki delujejo? Kot da nenehno iščemo štirioglato kolo. Če vidimo, da se kolo vrti naprej, si rečemo, nekaj deluje, ko je okroglo, to ni za nas, dajmo raje poskusiti s kvadratnim kolesom. In potem se čudimo, da se ne premakne nikamor.«

VIRI IN LITERATURA:

- Milek, V. (2016, 17. september). Ljubezen je v teh časih virtualna stvar. *Delo*, Sobotna priloga, 58, str. 18–20.
- Milek, V. (2016, 24. september). Mularija bi morala imeti možnost, da na svoj telefon dobi celotno slovensko klasiko. *Delo*, Sobotna priloga, 58, str. 22–24.
- Ortner, G. (1997). *Nove pravljice, ki so otrokom v pomoč*. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- Trefalt U. (1993). *Osnove lutkovne režije*. Ljubljana: Zveza kulturnih organizacij.
- *Življenje Lazarčka s Tormesa* (1967). Ljubljana: Mladinska knjiga.
- Pametni telefon. Pridobljeno 19. 11. 2016 s spletne strani: https://sl.wikipedia.org/wiki/Pametni_telefon.
- Prenosni telefon. Pridobljeno 19. 11. 2016 s spletne strani: https://sl.wikipedia.org/wiki/Prenosni_telefon.
- Prenosnik. Pridobljeno 19. 11. 2016 s spletne strani: <https://sl.wikipedia.org/wiki/Prenosnik>.
- Računalnik. Pridobljeno 19. 11. 2016 s spletne strani: <https://sl.wikipedia.org/wiki/Računalnik>.
- Telefon. Pridobljeno 19. 11. 2016 s spletne strani: <https://sl.wikipedia.org/wiki/Telefon>.
- Televizija. Pridobljeno 19. 11. 2016 s spletne strani: <https://sl.wikipedia.org/wiki/Televizija>.

SUMMARY

LET'S TRAVEL TO OUR WORLD – ACCESS TO THE ARCHIVES AT SMART PHONES FOR CHILDREN

How to engage young people with the audio-visual cultural heritage? The idea for this reflection was initiated by the former director of Slovenian Film Centre Jožko Rutar. This paper presents some reflections and notes how to offer access to the television cultural heritage on smart phones, specifically for the young people. The author of the report tries to get answers by the method of asking questions on key issues.

Jožko Rutar, director of Slovenian Film Centre suggested in the interview in “Sobotna priloga” that elementary and secondary school pupils should have smartphones applications that enable the access to the contents of Slovenian films. Such access provides the separation of sob-stuff from quality movies. That initiated us to think how we can offer the audio-visual heritage that is kept in our archives to the young generations. Short overview of the programmes that were created by TV Ljubljana until the year of 1989 has shown that these old programmes open additional possibilities and represent a bridge between generations.

At the same time we worked on the list for the digitisation priorities for the in-house digitalization project. A start-up list of 2047 broadcasts was created in the Archives of TV Slovenia. The list represents a large and extensive work, which is still in progress. The list for this paper presents only one part of that one, and includes only broadcasts that involve puppets or puppet's shows, an important part of Slovenian cultural heritage. We tried to determine whether such serious and strenuous things as the selection of archives materials can be made in funny way. And the selection which is funny for the adults should be funny for the children, too. The reflection was why not

to start with children and youth broadcasts and then continue with educational programmes, documentaries etc.

Therefore we briefly research the development of devices, ranging from the ordinary to the smartphones (including radio, television, computers, personal computers, laptops and mobile phones). These are the devices, which enable us to access the links to archival materials and thus the archival material is literally carried in our pockets. We recognized that the puppets are revived toys, which existed in the world a lot of time before the television and the computers. Puppet show, however, doesn't begin and end with the lifting and the lowering of the curtain. Each theatre presents something more: audience with its presence complements the work of art – theatre performance – and gives a new dimension to the work of art, which is not measurable and identifiable. And these are all new values for the access and interactive work. Young people are always online and in this way they may be a step closer to our cultural heritage. They should be able to learn how to separate the wheat from the chaff.